

Äitiys ja toimijuus

- Diskursiivinen tutkimus ensimmäistä lastaan imettävien äitien toimijuuden rakentumisesta

Pro gradu-tutkielma

Niina Saukko

Terveystieteiden yksikkö
Tampereen yliopisto

Huhtikuu 2015

TIIVISTELMÄ

TAMPEREEN YLIOPISTO

Terveystieteiden yksikkö

SAUKKO NIINA: Äitiys ja toimijuus

– Diskursiivinen tutkimus ensimmäistä lastaan imettävien äitien toimijuuden rakentumisesta

Pro gradu – tutkielma, s. 27, 2 liitettä

Ohjaajat: Yliopistonlehtori Pirjo Lindfors ja Yhteiskuntatieteiden maisteri Hilikka Mehtätalo

Kansanterveystiede

Huhtikuu, 2015

Tämän pro gradu – tutkielman tarkoituksena on tarkastella diskurssianalyysin keinoin, miten ensimmäistä lastaan imettävien äitien toimijuus jäsentyy. Pro gradu koostuu kahdesta erillisestä osasta: kirjallisuuskatsauksesta ja tutkimusartikkelista. Kirjallisuuskatsauksessa perehdytään toimijuuden käsitteeseen ja diskurssianalyysin tarkastelemiseen. Empiiriseen aineistoon pohjautuvassa tutkimusartikkelissa keskitytään ensimmäistä lastaan imettävien äitien toimijuuden jäsentymiseen. Tutkimusartikkelin aineisto saatiin internetissä vuonna 2011 toteutetusta imetykskyselyn (n=1101) osa-aineistosta (n=25). Imetykskysely oli osa laajempaa Aalto yliopiston ja Kuluttajatutkimuskeskuksen yhteistyössä toteuttamaa Virtual coach - Hyvinvoinnin - polut tutkimushanketta. Teksteistä rakentui analyysissä neljä päädiskurssia, joita olivat: suositusten mukainen hyvä äitiys-, ristiriitaisuuksien alla imettävä äiti -, sinnikäs äitiys - ja vahvistunut äitiys – diskurssit. Äitien toimijuus vaihteli vahvasta hauraaseen riippuen siitä, kirjoittivatko äidit raskausajasta, synnytyksen jälkeisestä ajasta vai ajasta, jolloin imetyksestä ja äitiydestä oli jo kokemusta. Vahvinta toimijuuden muodostumista havaittiin sinnikkäässä äitiydessä ja vahvistuneessa äitiydessä. Äititoimijuuden muodostuminen oli dynaaminen prosessi, joka alkoi raskausaikana jatkuen imetyksaikana.

Asiasanat: imetys, äitiys, toimijuus, diskurssianalyysi

SUMMARY

TAMPERE UNIVERSITY

School of Public Health

SAUKKO, NIINA: Motherhood and agency

- A discourse study of construction of agency among mothers breastfeeding their first baby

Master's Thesis, 27 pages, 2 appendices

Supervisors: University Lecturer Pirjo Lindfors and Master of Social Sciences Hilikka Mehtätalo

Public Health

April, 2015

The aim of this Thesis is to examine the dimensions of agency of the first baby breastfeeding mothers by the means of the discourse analysis. The Thesis consists two different parts: a literature review and a research article. The literature review presents the concept of agency and discursive analysis. The research article examines how mothers are structuring their agency when breastfeeding their first baby.

Partial data (n=25) from "Virtual Coach" – project gathered in internet in 2011 was analyzed by discursive analysis and four main discourses were identified. The main discourses were: The good motherhood accordant to recommendations, Breastfeeding under discordances, Persistent motherhood and Strengthened motherhood. Mothers were very confident, but at the same time they felt very contradictory feelings about breastfeeding. The agency of the mothers was varying from strong to fragile depending on time of the pregnancy, the time after delivery or the time they have acquired experience and expertise of motherhood and breastfeeding. The strongest agencies were identified to the Persistent motherhood and the Strengthened motherhood. The formation of agency was tensed and dynamic process which started already in the time of pregnancy continuing through the time mothers were breastfeeding their babies.

Key words: motherhood, breastfeeding, agency, discourse analysis

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	1
2 TOIMIJUUS.....	3
2.1 Yksilö ja toimijuus.....	3
2.2 Sukupuoli ja toimijuus.....	6
2.3 Äitiys, imetys ja toimijuus.....	8
3 DISKURSSIANALYYSI.....	13
4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	18
5 POHDINTA.....	19
LÄHTEET.....	21
Liite 1. Imetyskyselyn avoimet kysymykset.....	27
Liite 2. Aiemmat tutkimukset ensimmäistä lastaan imettävien äitien ja teiniäitien toimijuudesta.....	28

1 JOHDANTO

WHO suosittelee kuuden kuukauden täysimetystä ja sen jälkeen osittaisimetystä muun ravinnon lisäksi kahteen ikävuoteen saakka (WHO & UNICEF 2003). Suomessa suositellaan terveenä syntyneen vauvan täysimettämistä kuuden kuukauden ikään saakka, mutta imetys toteutuu kuitenkin muihin pohjoismaihin verrattuna huonosti (Kansallinen imetyksen edistämisen asiantuntijaryhmä 2009). Rintaruokinnalla on kiistattomia fyysisiä (Hasunen 2002), psykologisia, taloudellisia, ekologisia hyötyjä (Hasunen ym. 2004) ja imetys edistää äidin ja lapsen hyvinvointia (Heck & Braverman 2006).

Imetys ei kuitenkaan onnistu kaikilla äideillä motivoituneisuudesta huolimatta (Uusitalo ym. 2012). Äidit ovat tuoneet esiin uskovansa, ettei rintamaito riitä lapselle (Textor ym. 2013; Dykes ym. 2003). Tämän on havaittu olevan yksi yleisimmistä ongelmista äitien imetykskokemuksissa, joka johtaa aikaisempaan rinnasta vieroittamiseen ja vähentää täysimetystä (Gatti 2008.) Lisäksi useat äidit ovat ilmoittaneet kokeneensa kipua imettäessään (Williamson ym. 2012; Kelleher 2006; Nelson 2009).

Olen tutkielmaa edeltävästi tehnyt tutkielmaa tukevin opintoina laajat kirjallisuusosiot sekä toimijuudesta että diskurssianalyysistä. Tämä pro gradu- tutkielma koostuu kahdesta osasta. Ensimmäisessä osassa esittelen laajemmin tutkimuksessani käyttämäni keskeistä teoreettista toimijuuden käsitettä. Lisäksi tarkastelen käyttämäni tutkimusmenetelmää diskurssianalyysiä, koska artikkelissa näitä kahta on tarkasteltu suppeasti. Työn toisessa osassa esittelen Sosiaalilääketieteelliseen aikakauslehteen julkaisuharkintaan lähetetyn artikkelikäsikirjoituksen. Artikkelit esitetään tutkielmassa Sosiaalilääketieteellisen aikakauslehden kirjoitusohjeiden mukaisesti.

Aiemmissa tutkimuksissa on tarkasteltu runsaasti äitien kokemuksia imetyksestä, mutta äititoimijuuden rakentumisesta löytyy niukasti tutkimustietoa. Äitien raskauden ja imettämisen ajan

hyvinvoinnin sekä imetyksen onnistumisen edistämiseksi on syytä saada myös tutkimustietoa toimijuuden rakentumisen prosessista ja tavoista. Kansanterveystieteellisestä näkökulmasta käsin on perusteltua tutkia imettävien äitien toimijuutta, koska toimijuuden rakentumisen tapoja tutkimalla voidaan vaikuttaa äitien imetyksen onnistumiseen sekä äidin ja lapsen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin jo varhaisessa vaiheessa. Tutkimalla toimijuutta ja imetystä ei keskitytä pelkän imetysilmiön tutkimiseen vaan toimijuuden näkökulman avulla on mahdollista saada syvällisempää tietoa äititoimijuuden rakentumisen prosessista ja siihen vaikuttavista tekijöistä.

Tutkimusartikkelin aineisto saatiin Aalto yliopiston johtamassa ”Virtual Coach – hyvinvoinnin polut” hankkeessa syksyllä 2011 internetissä tehdystä imetyskyselystä (n=1101). Hanke keskittyy sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan hyvinvointiprosessin tukemiseen ja valmennukseen. Hankkeessa korostetaan hyvinvoinnin sekä työ - ja toimintakyvyn säilymisen tärkeyttä keskeisinä yhteiskunnallisina ja kansantaloudellisina haasteina. Tavoitteena on tuottaa tutkimusaineistoa virtuaalisten palveluiden luomiseksi sekä kehittää ennaltaehkäiseviä menetelmiä edistämään äitien hyvinvointia arjessa. (Virtual Coach 2013.) Äitien kirjoittamat imetyskyselyn avovastaukset perustuivat kysymyksiin, jotka käsittelivät imetykseen liittyviä ajatuksia ja tunteita ennen synnytystä, synnytyssairaalaan liittyviä kokemuksia, tunteita ja muistoja, imetystä kotona, ympäristön imetystukea, voimakkainta imetyskokemusta tai muistoa, imetyksen päättymiseen liittyviä tunteita sekä imetyksen aiheuttamia muutoksia (Liite1). Tämän tutkielman aineistona on imetyskyselyn kvalitatiivisten avokysymysten vastauksista valittu osa-aineisto (n=25).

2 TOIMIJUUS

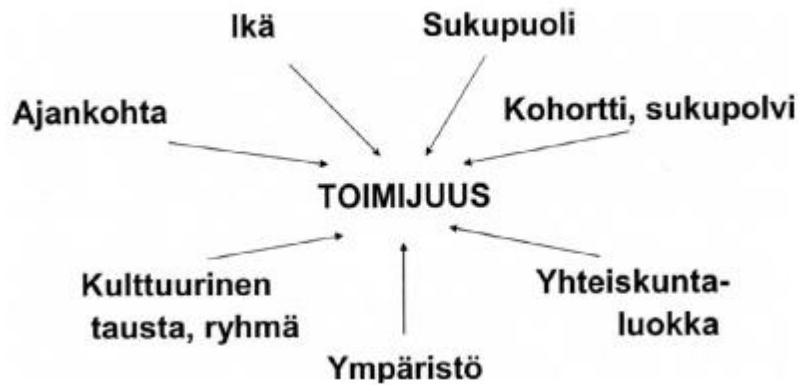
2.1 Yksilö ja toimijuus

Toimijuus voidaan käsittää tunteena itsestä ja siihen liittyvästä persoonallisesta pyrkimyksestä tavoitteisiin. Toimijuuden teoriat näkevät ihmisen vapaana ja luovana, mutta niissä tunnustetaan kuitenkin, että rakenteiden lisäksi toiset ihmiset vaikuttavat yksilön toimintaan luomalla velvollisuuksia, rajoitteita ja pakkoja. Yksilöiden on otettava huomioon omassa toiminnassaan erilaisia ja monen tasoisia tekijöitä, lainalaisuuksia ja mekanismeja. (Koivula 2013, 21, 105.) Toimijuuden voidaan nähdä tarkoittavan yksilön kykyä vaikuttaa elämäänsä sosiaalisesti rakentuneissa mahdollisuuksissa (Hitlin & Elder 2006, 27). Tässä tutkimuksessa tarkastellaan äitien toimijuutta sosiologisen näkökulman avulla. Toimijuus sosiologisesta näkökulmasta tarkasteltuna tarkoittaa yksilön vapautta tehdä valintoja. Yksilö toimii yhteiskunnallisten rakenteiden ohjaamana, muttei passiivisena toimijana. Yksilöllä on myös vaihtoehtoisia tiedostettuja tai tiedostamattomia käyttäytymismalleja, joista hän voi eri tilanteissa tehdä sopivia valintoja. Ratkaisuja tehdessään yksilöt reflektivat itselleen mahdollisia valinnan mahdollisuuksia. (Hays 1994, 62; Jyrkämä 2008, 192.)

Sosiologi Anthony Giddensin (1979) strukturaatio- eli rakenteistumisteoria käsittelee rakenteiden ja toimijan suhdetta rakenteiden kaksitahoisuuden kautta. Sosiaaliset rakenteet syntyvät inhimillisen toiminnan kautta ja ovat siten myös toiminnan syntymisen edellytys. Teoria koostuu ajatuksesta, jonka mukaan yhteiskunnallinen todellisuus muodostuu rakenteista. Rakenteet ovat yksilöiden muistissa ja ne myös rajoittavat yksilön toimintaa. Kuitenkaan rakenteelliset tekijät eivät ole vain rajoittavia, vaan ne voivat antaa tilaa yksilön omalle tahdolle, luovuudelle ja ratkaisuille. Rakenteet tarvitsevat toimijoiden rutiineja, jotka toimivat rakenteita toistavina yhteiskunnallisina prosesseina. Rakenteiden dualistisuus näkyy sekä toiminnan ohjaamisena että toiminnan kautta syntyvänä muutoksena. (Saaristo & Jokinen 2004, 144–145.) Keskeistä on tarkastella rakenteen ja toiminnan

välillä olevaa jännitettä. Rakenteet sisältävät sääntöjä ja voimavaroja. Vuorovaikutuksellisissa tilanteissa yksilö kohtaa sääntöjä ja näissä tilanteissa valitsee voimavaroistaan itselleen kulloinkin sopivan tavan toimia. Säännöt tarkoittavat toimijoilla olevaa ennakkokäsitystä siitä, mikä on ”oikea” tapa toimia. Sääntö voi olla sanatonta tietoa, jota toimijat käyttävät tiedostamattomasti toimissaan. Rakenteet eivät yksin määrittele toimijan toimintaa, sillä ihmistoimija on kuitenkin refleksiivinen toimija, joka on kykenevä arvioimaan ja korjaamaan toimintaansa. Toimijoilla on vapaus toimia toisin. (Ruonavaara 2005, 164–165.)

Toimijuuden käsitteeseen liittyy läheisesti toimintaa suorittavan yksilön eli toimijan käsite. Sosiologisesti ajateltuna toimijuuden ajatellaan helposti olevan laaja kokonaisuus. Jyrkämän (2008) toimijuutta käsittelevässä viitekehyksessä toimijuuden koordinaateiksi määrittyvät ikä, sukupuoli, kohortti, yhteiskuntaluokka, ympäristö, kulttuurinen tausta ja ajankohta (Kuvio 1). Toimijuuden koordinaatit ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja olennaista on niiden yhteinen dynaaminen toiminta. Yhdessä koordinaatissa tapahtuva muutos saattaa saada toiset koordinaatit puolestaan aktiivisiksi. (Jyrkämä 2008, 194). Toimijuus on tärkeää erottaa esimerkiksi subjektin käsitteestä. Toimija ja subjekti eivät ole toistensa synonyymeja. Subjektius yksilön ominaisuutena voi toteutua myös toimijasubjektuutena, mutta subjekti voi olla ilman toimijuutta. Toimijuus on nähtävissä yksilön kykynä, joka muodostuu eri tilanteissa tarjolla olevien voimavarojen puitteissa. Voimavarojensa avulla subjektilla on mahdollisuus toteuttaa itseään toimijana. (Virkki 2004, 277, 279.)

Kuvio 1 Toimijuuden koordinaatit (Jyrkämä 2008, 194)

Toiminta voi olla paitsi konkreettista ruumiilla tekemistä, mutta myös henkisen ajattelun prosessi, jossa tehdään valintoja (Ojala ym. 2009, 21). Toimijuuden määrittelyssä on keskeistä nähdä sen tarkoituksellisuus; toimijalla on toimintaansa sidottuja haluja, toiveita ja päätöksiä, joita hän omassa toimijuudessaan pyrkii toteuttamaan joko tietoisesti tai tiedostamattomasti. Lisäksi toimijalla on hallussaan valta omaan toimintaansa ja toimijuuteensa nähden. Ihmisellä on valta käyttää mahdollisuuksiaan, tehdä valintoja, toimia ja irrottautua rajoitteista eri tilanteissa eri tavoin, jopa täysin toisin kuin olisi häneltä odotettavissa. Valintojen tekemisen kautta toimija tuo esiin mahdollisuuksiaan ja vapautumistaan. (Jyrkämä 2008, 192; Virkki 2004, 142.) Tässä tutkimuksessa toimijuuteen (human agency) yhdistyvät aiemmin mainitut toimijuuden ulottuvuudet.

Toimijuutta voidaan tarkastella toimijuuden tunnon kautta. Toimijuuden tunne ja tunto kuvaavat yksilöllistä ajattelutapaa oman elämänsä subjektiuteen. Toimijuuden tunne tarkoittaa yksilön omia käsityksiä päätöksentekomahdollisuuksistaan ja niiden toteuttamisesta. Yksilö kamppailee sisäisesti ja kokee erilaisia jännityksiä siitä, miten hän suhtautuu toimijana omiin päätöksentekomahdollisuuksiinsa. Yksilö voi kantaa huolta toimijuudestaan. Yksilö työstää toimijuuttaan sen mukaan, mitkä ovat hänen mahdollisuutensa päästä tekemään päätöksiä, ovatko ne toteuttamiskelpoisia ja onko hän ylipäätänsä kykenevä tekemään päätöksiä. Toimijuus käsitteenä heijastelee vaikutusta ja voimaa. (Gordon 2005, 114–128).

Toimijuus on ihmisten mahdollisuutta tiedostaa merkityksien olemassaoloa ja muodostumista elämässään (Ronkainen ym. 2011, 96). Toimijuus on vahvasti vuorovaikutukselliselta luonteeltaan eikä toimijuutta voi kuvata on - tai off - tilana. Toiminnan ja toimijuuden avulla omaa ja toisten toimijuutta määritellään eri tilanteissa. (Jyrkämä 2008, 196.) Toimijuus ei siis muodostu vain joko tai - periaatteella, vaan useiden yksilön itsensä ja muiden kanssa tapahtuvien vuorovaikutusprosessien kautta. Toimijuus ei ole dikotomisesti käsitteellistettävissä, vaan toimijuus on jatkuvasti muotoutuva käsite sekä yksilöllisesti että yhteiskunnallisesti. Sekä yksilöt että ryhmät voivat neuvotella, muuttaa ja luoda omalla toiminnallaan uusia tapoja yhteiskuntaan (Koski & Tedre 2009, 248).

Toimijuus muotoutuu kulttuurisesti ja se kiinnittyy sosiaalisiin asemiin. Toimijuus on kokemusta ja tuntemusta omista toiminnan mahdollisuuksistaan ja sen sisältämistä rajoituksista. Toimijuus on yksilön prosessi (Ojala 2010, 36) ja se ohjaa analyysiä rakenteista kohti yksilön tutkimista (Koski & Tedre 2009, 248). Rakenteet kuitenkin toimivat kehyksen tavoin ohjaten yksilön tekemiä valintoja ja toimintaa (Koivula 2013, 23). Tässä tutkimuksessa äidit ovat lapsen saamisen kautta asettuneet äitiyden rooliin. Imettävänä äitinä toimiminen saa vivahteita sen mukaan, miten äidit antavat imetyskokemuksilleen merkityksiä ja sitä kautta jäsentävät omaa toimijuuttaan. Toimijuutta voidaan tutkia tarkastelemalla rakenteita ja kulttuurisia tekijöitä ja myös yksilön näkökulmasta tai eri näkökulmia yhteen kytkemällä (Ojala 2010, 37–38). Tulkitsen toimijuuden tässä tutkimuksessa käsittävän ensinnäkin paitsi yksilön toimijuutta kuvaavana, mutta toiseksi myös eräänlaisena ryhmän toimijuutena. Äidit jakavat yhteisen elämisen- ja toimimisen areenan muiden äitien kanssa.

2.2 Sukupuoli ja toimijuus

Sukupuoli ja toiminta vaikuttavat ja muovaavat toisiaan. Naisten toiminnan alueina ovat perinteisesti olleet hoivaan, lisääntymiseen, kotiin ja sosiaalisiin suhteisiin liittyvät alueet. Naisten arki on kiinnittynyt erilaisiin toiminnan alueisiin, joissa he osallistuvat, vievät kykyjään eteenpäin ja

ottavat kulloisenkin toimintakulttuurin omakseen. (Ronkainen 1999, 53). Sosiologi Honkasalo (2008) kuvailee toimijuutta mielenkiintoisesti aikaulottuvuuden avulla. Hän näkee toimijuuden rakentuvan naisen elämässä monien toimijuuksien kautta, toimijuutena, joka menee yli sukupolvien. Toimijuus ei ole tiivistä ja täyttä, eikä se kuitenkaan lopu, jos nainen esimerkiksi tekee valinnan jäämisestä silloiseen elämäntilanteeseensa. Toimijuus voi olla aktiivista toimijuutta silloinkin, kun nainen ikään kuin ”jää paikalleen”. Elämänsä aikana nainen luo erilaisia yksilöllisiä toimijuuksia sekä elämäntilanteen että yhteiskunnallisten olosuhteiden mukaan. (Honkasalo 2006, 119; Honkasalo 2008, 222.)

Toimijuuden luonteen ymmärtämisen kannalta on tärkeää tiedostaa, mitä tietyissä tilanteissa oletetaan toiminnalta. Sekä naiselle että miehelle on oletuksia siitä, mitkä ovat heille sopivia tapoja toimia eri tilanteissa. (Lempiäinen 2007, 117.) Naisille tehdyssä muistelututkimuksessa havaittiin naisten toimijuuden lähentyneen kohti maskuliinista toimijaa. Tämä näkyi tutkimuksessa naisten oikeutena vaatia arvostusta ja oman ”äänen” esiin tuomisena. Naisten muistelututkimuksessa toimijuus oli tulosta taistelusta, mutta vanheneminen ei kuitenkaan aikaansaanut naisille vahvempaa toimijuutta. (Koski & Tedre 2009, 250.) Ruumiillisen sukupuolen lisäksi on olemassa sosiaalinen sukupuoli (gender), joka ei ole yksilön sisäsyntyistä luonnollisuutta, vaan siihen kasvetaan kulttuuriin ja yhteiskuntaan sosiaalistumisen myötä. Tällöin sukupuoli asettuu tietynlaiseen yhteiskunnassa vallitsevaan sukupuolijärjestelmään. Sukupuolen ymmärtäminen roolina tarkoittaa toimintaa sukupuolen mukaan tai sitä vastaan. Sukupuoli voidaan käsittää myös tehtynä, jolloin se rakentuu joko toiminnassa tai teoissa arjessa. Rutiinit ja toistot tuottavat ja ylläpitävät maa ja toisten sukupuolta, mutta samalla tuotetaan myös yhteiskuntaan ja kulttuuriin liittyviä järjestyksiä. Sukupuoli on samanaikaisesti muuttuvaa ja tavanmukaista toimintaa sisältävää tekemistä. Sukupuoli määrittelee toimijuutta yleisten odotuksien kautta, mutta myös sen kautta, millaisia toiminnallisia velvoitteita odotukset saavat eri instituutioissa ja yhteisöissä. (Ojala ym. 2009, 17–19, 27.) Sukupuolistunut toimijuus edellyttää toimijan tietoisuutta siitä, mikä on sukupuolisesti oikea

tapa toimia (Lempiäinen 2007, 118). Toimijuuden sukupuolistuminen voidaan ymmärtää kokemuksen kautta, jossa kokemus antaa jatkuvuutta ja rakentaa toimijuutta. Kokemukseen yhdistyvät aikaisemmat teot, valinnat, mahdollisuudet ja rajoitukset, mutta samalla kokemukseen liittyy orientoituminen tulevaisuuteen. Toisin tekeminen voi tuottaa uudenlaista toimijuutta, jos yksilö kokee, että hän voi tehdä tai valita toisin vastoin sukupuolittavaa voimaa. (Ojala ym. 2009, 17–19, 27.) Sukupuolisen toimijuuden analyysissä on keskityttävä tarkastelemaan laajasti tekoja, olemista ja rutiineja (Lempiäinen 2007, 113).

2.3 Äitiys, imetys ja toimijuus

Vuoren (2003) mukaan äitinä olo nykyisin on kokonaisvaltaisempaa kuin aiemmin pitkän äitiys- ja vanhempainloman ansiosta. Äitiys ei kuitenkaan kosketa naisen elämänkaarta samalla tavoin kuin ennen, sillä naiset saavat ensimmäisen lapsensa yhä vanhempana. Toisaalta nykyisin äidit yhdistävät usein sekä koti- että työäidin roolit. Yhteiskunnallisessa keskustelussa näkemys perheestä hallitsee myös sitä, mitä äideistä ajatellaan. Äitiyttä onkin pohdittu avoimesti ristiriitaisuuksien sisältämänä asiana. Äitien ja äitiyden kuvaamisen ja kulttuurillisen ymmärtämisen on oltava kunnioittavaa sekä äitien erilaisuuden huomioivaa. (Vuori 2003, 40, 46, 62.) Ronkainen (1999) hahmottelee imettävää naista naiseuden peruskuvan kautta. Tosielämässä äidin toiminnan kautta kehittyvät merkityksiä, joista äiti voi olla osittain tietoinen ja joista hän voi osittain kertoa toisille. Toimien avulla syntyy tunneperäinen suhde merkityksiin ja niissä mukana oleviin symboleihin. (Ronkainen 1999, 63.) Äititoimijuus on moniulotteinen ja dynaamisella tavalla muodostuva käsite, joka rakentuu yksilöllisten ja yhteisöllisten tekijöiden kuten kokemusten ja asenteiden kautta. Toimijuuteen äitinä liittyy vahvasti eettistä ja moraalista pohdintaa siitä, millainen on hyvä äiti ja millaista on hyvä äitiys? Millä tavalla hyvän äidin toimijuus näyttäytyy? Hyvän äidin määritelmä on ollut eri aikoina erilaista ja se hakee ja muuttaa muotoaan jatkuvasti. Silti äitien ja naisten subjektiudesta puhutaan ja ennen kaikkea sitä rajataan äitiyteen ja vain äitiyteen rajoittuvana äitimyyttinä (Vuori 2001, 348).

Nykyään vallitsee kaksi imetyksen ”golden standardia”: toinen lääketieteellisesti perusteltu normi imetyksen parhaudesta lapsen ravitsemukselle ja toinen moraalisesti latautunut normi äitiydestä. Moraalisesti latautunut hyvä äitiys pitää sisällään muun muassa ajatuksen päätöksen tekemiseen liittyvästä merkityssisällöstä, perusteluista ja seuraamuksista sekä niiden suhteesta ympäristöön. (Knaak 2005, 197–201). Irlantilaisiin äiteihin kohdistuneessa tutkimuksessa havaittiin, että naisen rooli on yhteiskunnallisesti muuttunut ja äidit arvioivat vapaa-aikaansa, työntekoansa ja itsenäisyyttänsä suhteessa imetykseen. Imetystä estävät tekijät sisältävät muun muassa äitien kokemaa vapauden ja itsenäisyyden rajoittumista, sosiaalista hämmennystä ja sosiaalisen tuen puutetta. (Stewart-Knox 2003, 270.) Imettävän äidin on näytettävä pystyvänsä sovittamaan hyvän äitiyden vaatimukset yhteensopivaksi muiden rooliensa kanssa. Äitien raskausaikainen arvio imetyksen aloittamisesta ennustaa hyvin varsinaisen imetyksen aloittamista. Äidin valitsema tapa ruokkia lastaan sisältää aina valinnan mukana tulevan huomattavan moraalisen kuorman ravitsemuksellisten tekijöiden lisäksi. Äitien valintoja ei voi ymmärtää ilman, että tarkastelee äitien vuorovaikutuksellisia tehtäviä, joissa äidit toimivat esittääkseen itsensä itselleen ja muille moraalisisina äiteinä, puolisoina ja naisina. (Murphy 1999, 205.)

Äitiyden ajatellaan ikään kuin täydellistävän naiseuden ja sallivan naisen voimavarojen täyttymisen. Naisen nähdään olevan sisäisesti harmonisessa tilassa tullessaan äidiksi. (Jyrkämä 2008, 201; Nikunen, 2001, 181.) Honkasalon (2008) mukaan toimijuus määritellään käsitteellisesti helposti aktiivisuuden kautta, mutta siinä voidaan nähdä myös passiivinen ulottuvuus, joka korostaa pienen toimijuuden merkitystä. Pieni toimijuus käsitteenä jää helposti nähdyksi avuttomuutena yhteiskunnallisten rakenteiden välissä. Arkinen toiminta luo meistä sen, mitä olemme. (Honkasalo 2008, 208–214, 246.) Gordon (2005) kuvaa tätä hiljaista toimijuutta tutkiessaan nuorten toimijuutta. Koulun kontekstissa hiljainen ja paikolleen pysähtynyt tyttö voi olla aktiivinen ajatusmaailmassaan. Vaikeneminen ja ruumiillinen pysähtyneisyys tulkitaan helposti virheellisesti joksikin muuksi kuin mitä se on. Passiivisuus voidaan nähdä jopa mahdollisuudeksi tietoisuudelle

toimia aktiivisesti. Sukupuoli ei kuitenkaan selitä kuin osan yksilön toimijuudesta ja toimijuus on ennemminkin hahmotettavissa sosiaalisten järjestysten kautta. (Gordon 2005, 124–129.)

Myös Avishai (2007) kuvaa äitiyden normien sisältävän toisaalta itsekuria, mutta toisaalta myöntyväisyyttä. Tätä äitiyden normia kuvaa hyvin se, että osaa äideistä voidaan ulkopuolisten arvioimana pitää hyvinä äiteinä. (Avishai 2007, 136.) Osa äideistä kuvasi imetystä rasittavaksi, mutta he jatkoivat silti koska halusivat tehdä sen ”mikä on parhaaksi”. (Knaak 2005, 197–201). Äideillä yhteisenä piirteenä tuli esiin, että heillä oli voimakas tunne siitä, että maailma heidän ympärillään tarkkaili heitä. Imetystä koskevat päätökset eivät näyttäneet pelkästään lapsen ruokkimista koskevinä päätöksinä, vaan ennemminkin äitien kyvykkyydestä kertovana tekijänä. (Knaak 2005, 197–201).

Vuori (2001) kuvaa äitiyttä ambivalenttien eli ristiriitaisten tunteiden kautta. Tunteistaan puhumalla äidistä tulee kyvykäs ilmaisemaan ja jakamaan kokemuksiaan toisten kanssa. Kyse ole pelkästään intersubjektiivisyydestä vaan myös intrasubjektiivisyydestä. Tunteita ilmaisemalla äiti saa mahdollisuuden ikään kuin keskustella ja jakaa kokemuksensa itsensä kanssa. (Vuori 2001, 345.) Hyvän äidin vaatimusta ei ole aina helppo täyttää. Yksinhuoltajaäitien kokemuksia tutkineen Krokin (2009) mukaan äidit (n=12) kävivät kamppailua hyvän äitiyden kanssa. Hyvään äitiyteen on liitettävissä pärjäämisen pakko ja eetos. Pärjäämisen pakko liittyy yhteiskunnalliseen ideologiaan äitiysinstituutiosta, joka olennaisesti muodostuu velvollisuuksista. Ulkopuolisten epäilyn omasta pärjäämisestään äidit kokivat erittäin häpeällisenä. (Krok 2009, 77, 79–80.) Hyvään äitiyteen samaistuminen oli yleensä helpompaa, jos äidit (n=22) tunsivat luottamusta siitä, että pärjäsivät imetyksen kanssa ja vauva oli terve ja onnellinen. Vauvan sairaus tai tyytymättömyys heijastui äitien luottamuksen tunteeseen ja syyllisti heitä huonoksi äidiksi. Imetyksen ja hyvän äitiyden yhtälöä kyseenalaistettiin ja äidin lähipiiri ja terveydenhuollon ammattilaiset ilmaisivat usein ristiriitaisia ominaisuuksia hyvälle äitiydelle. Äidit eivät kuitenkaan ottaneet näitä viestejä vastaan passiivisina, vaan he kävivät neuvottelua ristiriitaisuuksista ylläpitääkseen positiivista identiteettiä.

Äitien imetyspäättös syntyi pikemminkin lähipiirin aikaansaamana normatiivisena tapana ja äidit etsivät itselleen tukijoita lisätäkseen luottamustaan ja vähentääkseen epävarmuuttaan. (Marshall ym. 2007, 2156–2158.)

Larsenin (2008) tutkimusryhmän järjestelmällisen katsauksen mukaan äitien imetysluottamus muotoutuu pirstaleisista odotuksista, johon vaikuttavat äitien odotukset, imetysasiantuntijoiden verkosto ja imetydiskurssit. Näitä diskursseja ovat imetyksen luonnollisuus – ja naisen keho koneena - diskurssit. Pirstaloituneita odotuksia on äideillä, jotka haluaisivat imettää, mutta he eivät onnistu. Äitiyttä koskevat odotukset vaikuttavat imetykokemukseen. Merkitykselliseksi muodostui katsauksessa eri diskurssien limittyminen, joka tarkoitti imetysvaikeuksissa äitien vastaanottamaa ja oletettavaa vastuullisuutta. Tällä tavoin äiti yksilöllistyy myös imetyksen onnistuessa. (Larsen ym. 2008, 653–661.) Nelsonin (2006) tekemässä metasenteesin tutkimusten mukaan imetys oli mukaansa tempaava henkilökohtainen ja haastava matka, joka vaati aikaa ja päättäväisyyttä. Äidit tekivät uhrauksia, he olivat sisukkaita, joustavia ja ponnistelivat onnistuakseen imetyksessä. Vaikka äidit tarvitsevat tukea imetykseen, edustaa imetys kuitenkin aina äitien yksinäistä vastuuta imetyksestä. Imetys ei kuitenkaan rakentunut pelkästään diskurssiivisissa käytännöissä, vaan äitien ruumiillisina imetykokemuksina. Kehossa tapahtuvat ja maidon tuottamiseen liittyvät muutokset ovat fyysisiä kokemuksia, jotka äidit voivat kokea epämukavina, mutta myös nautinnallisina ja rauhoittavina. (Nelson 2006, e15-e16.)

Norjalaisia äitejä tutkineet Hjälmhult ja Lomborg (2012) havaitsivat äitien ensisijaisesti olevan huolestuneita kyvystään säilyttää hallinta ja eheys uudessa tilanteessa, jonka he kokivat hyvin haastavana. Ratkaistakseen huolensa äidit keskittyvät asettamaan vastasyntyneen hoidon ensisijaisesti tärkeimmäksi asiaksi. Saavuttaakseen kompetenssin tilanteesta selviämiseen, äidit tarvitsivat kokemuksen siitä, että heidät nähdään ja heitä kohdellaan yksilöinä. Imetys symboloi heille onnistunutta äitiyttä. Imetyksessä onnistuminen on erityisen herkkää ja oleellisenä pidettyä aluetta äitiydessä. Äidit taistelivat selviytyäkseen imettämisestä, jatkuvista vastoinkäymisistä sekä

ylpeydestä lapsen painon noustessa. He halusivat imettää ongelmista huolimatta. (Hjälmhult & Lomborg 2012, 656–660.)

Äitien (n=33, joista 17 ensimmäistä lastaan imettäviä) odotukset imetyksestä, äitiydestä ja imetyksen lopettamisesta olivat ristiriitaisia. Äidit tunsivat olevansa keskellä kaikkia erilaisia ohjeita ja mielipiteitä, joita he vertailivat omiin tavoitteisiinsa ja pyrkivät löytämään tasapainon saavutettavista tavoitteista imetyksessä ja äitiydessä. Koska äidit tunsivat olevansa pakotettuja selviytymään erilaisista odotuksista, aiheutti tämä heille omien valintojen ja päätösten tekemiseen liittyvän kompetenssin epäilyä ja kyseenalaistamista. Ristiriitaiset odotukset aiheuttivat äideille syyllisyyden tunnetta. Imetys nähtiin yksinomaan äitien vastuulla olevaksi asiaksi, hämmennyksen, epäilyn ja kyseenalaistamisen tunteet suuntautuivat sisäänpäin äiteihin aiheuttaen syyllisyyden tunteen. Äidit arvioivat ja tulkitsivat toistuvasti kompetenssiaan äitinä sekä omien että muiden odotusten kautta. (Hauck & Irurita 2003, 67–70, 74). Liitteessä 2 on esitetty tiivistetysti aiemmat tutkimukset ensimmäistä lastaan imettävien äitien ja teiniäitien toimijuudesta.

3 DISKURSSIANALYYSI

Diskurssianalyysi on metodinen lähestymistapa, jonka teoreettisena viitekehystenä on sosiaalinen konstruktionismi (Jokinen & Juhila 1999, 38). Jokisen, Juhilan ja Suonisen (1993) mukaan diskurssianalyysin teoreettinen viitekehys koostuu muutamista lähtöoletuksista, joita ovat:

1. Kielen käytön soiaalista todellisuutta jäsentävä luonne
2. On olemassa useita rinnakkaisia merkityssysteemejä, jotka kilpailevat keskenään
3. Merkityksellisen toiminnan kontekstisidonnaisuus
4. Toimijat kytkeytyvät merkityssysteemeihin
5. Kielen käyttö aikaansaa seurauksia.

Tutkimuksesta riippuen edellä mainitut lähtöoletukset voivat saada erilaisen roolin kulloisessakin tutkimuksessa. (Jokinen ym. 1993, 17–18.) Diskurssianalyysissä ei katsota maailman olevan muotoutunut perusjoukoista, joista tutkija ottaa tietyn määrän yksiköitä otokseensa, vaan aineiston keräämistä ohjaa ennemminkin tutkimusintressi. (Juhila & Suoninen 1999, 241). Kieltä käyttämällä voimme rakentaa todellisuutta eri tilanteissa. Toisaalta on huomioitava, että kielen avulla asioille antamamme erilaiset merkitykset eivät ole luonteeltaan pysyviä, vaan niillä on myös kielteisiä kuin myönteisiäkin seurauksia. (Suoninen 1999, 21; Jokinen & Juhila 1999, 43–45.) Kielen avulla konstruomme eli merkityksellistämme asioita, joista puhumme tai kirjoitamme (Jokinen ym. 1993, 18–19). Konstruoiminen tarkoittaa tekstissä, että se rakennetaan valmiina olevista kielellisistä resursseista. Ilmaisutavoilla on omat tyypilliset piirteensä, kuten esimerkiksi kuinka joustava ilmaisu on. Kielen käyttäjällä on mahdollisuus valita itselleen tarjolla olevista ilmaisutavoista sopivin. (Suoninen 1992, 20.)

Teksti ja puhe analyysin kohteena edellyttävät diskurssianalyysissä sitä, että ne otetaan tutkimuksen kohteeksi sellaisenaan, eikä pyritä löytämään niiden taustalla olevaa ”oikeana” pidettyä totuutta tai todellisuutta. (Jokinen & Juhila 1999, 38; Suoninen 1999, 18.)

Merkityssysteemit eivät kuitenkaan heijasta kuvaa todellisuudesta, vaan tutkijalle diskurssianalyysi toimii väylänä saada selitysvoimaisempia kuvauksia sosiaalisen todellisuuden rakentumisesta ja ennen kaikkea siitä, miten tätä todellisuutta jatkuvasti rakennetaan. (Jokinen ym. 2006, 18–20). Merkitykset eivät kuitenkaan riipu irrallisina ilmassa ja erillään kulttuurista, vaan ne punoutuvat toisiinsa sosiaalisissa käytänteissä. Kielen käyttäminen ei ole siten vain kuvaamisen ja ilmaisemisen tapa, vaan monisyinen prosessi. Kieltä käyttämällä luomme mielikuvia itsestämme moraalisen toimijan roolissa. Kielen avulla voimme ilmaista toisille kieleen sisälle rakennettuna viestinä, mitä asioita arvostamme. (Suoninen 1999, 19–20.)

Diskurssianalyysin kiinnostuksen kohteena on sosiaalisen todellisuuden rakentuminen kielenkäytössä ja muussa toiminnassa - eli teksteissä ja puheessa. Ihmisten käyttämät kielelliset resurssit ovat osa todellisuutta. (Jokinen & Juhila 1999, 38.) Jonathan Potter (1996) kuvaa puhetta ja kirjoitusta performatiivisena toimintana. Performatiivisuus sisältää ihmisellä pyrkimyksen saada aikaan jotakin omalla puhellaan tai kirjoituksellaan. Puhe ja teksti ovat ihmisten tapa ilmaista itseään ja tätä toimintaa voidaan tarkastella diskurssianalyysin avulla. (Potter 1996, 152.) Ilmonen (2001) kuvaa diskurssianalyysiä teoreettisena ja metodologisena viitekehyksenä, jonka keinovalikoima sisältää monenlaisia yksittäisiä tutkimusmetodeja ja – tekniikoita ja analyysiä yhdistää tekstien tarkasteleminen joko kirjoitettuna tai puhuttuna (Ilmonen 2001, 100). Kuitenkin diskurssianalyysissä kohteena ei ole yksilö, vaan sosiaaliset käytännöt, jotka tapahtuvat tietyissä konteksteissa. Kieltä tarkastellaan eri tilanteissa ja niiden synnyttämässä merkityssysteemeissä. Diskurssianalyysi ei pyri tulkitsemaan toimijoiden pään sisällä tapahtuvia prosesseja tai kielen käyttöön liittyviä ulkoisia syitä. Minän olemus on tarkastelun kohteena, mutta näkökulmana on minän merkityksen muodostuminen sosiaalisissa käytännöissä. (Jokinen ym. 1993, 37–38.)

Arjessa yksilö tulkitsee jatkuvasti tilanteita ja muodostaa itselleen käsityksen tapahtumasta. Hän tunnistaa kulloisenkin tilannetta määrittävän kehyksen ja näin tilanne tulee ymmärrettävämmäksi. (Alasuutari 2011, 180–181). Diskurssianalyysissä tavoitteena on eritellä ihmisten käyttämiä

kulttuurisia merkityksiä, tulkintoja, puhetapoja ja niitä tuottavia prosesseja (Jokinen & Juhila 1999, 50; Pietilä 2010, 213). Ihmisten kanssakäyminen on tärkeässä roolissa merkitysten syntymisessä. Merkityksellistämisen prosessi sisältää kaksi tendenssiä eli kehityssuuntausta. Toisaalta merkitykset auttavat meitä arjessa ja erottamaan järjettömän järjellisestä. Käyttäessämme jotakin käsitettä voimme olettaa toisten ymmärtävän, mistä on kyse. Toisaalta samanaikaisesti on käynnissä tendenssi, jossa merkitykset voivat hämärtyä, saavat monia sisältöjä, muuttuvat ja syntyvät uusia tapoja tuottaa merkityksiä. Diskurssianalyysi on vahvasti aineistolähtöistä analyysiä, jossa aineistoa ei jäsennetä ulkopuolisista teorioista, vaan jäsennykset rakentuvat aineiston analyysin myötä. (Jokinen & Juhila 1999, 39.)

Ilmonen (2001) toteaa, että varsinaisessa diskurssianalyysissä yksilölliset puheet ja yksilöiden niille antamat merkitykset sulautetaan yleisempiin diskursseihin. Yleiset diskurssit tuottavat sosiaalista todellisuutta tietyllä sosiaalisella kentällä ja yksilö liittyy niiden avulla osaksi yhteisöään. Yleisillä puhetavoilla on taipumuksena konkretisoitua toimintatavoiksi ja käytännöiksi, jolloin puhettavat eivät ole vain retorisisella tasolla, vaan kyseessä on todellisuuden prosessi, jossa kieli tuottaa ja antaa perusteluja ja konkretisoituneiden tekojen kautta teot tuottavat puolestaan uutta kieltä. (Ilmonen 2001, 100, 112.) Ronkainen ym. (2011) hahmottelee diskurssianalyttistä tutkimusta esittelemällä yhteiskunnallisten ilmiöiden olevan pitkälti kielellisten käytäntöjen aikaansaamia. Omasta kokemuksesta ja itsestä puhuminen on diskursiivista eli ihmiset puhuvat olemassa olevien puhetapojen ehdoilla. Diskurssien vaikutusta ei kukaan voi paeta. Lisäksi diskurssit saavat erilaisia painoarvoja ja olemassa on erilaisia ristiriitaisia puhetapoja. (Ronkainen ym. 2011, 95–96.) Jokinen & Juhila puhuvat diskursiivisesta, kulloisellekin aikakaudelle tyypillisestä ilmastosta, jossa merkityksiä tuotetaan. (Jokinen & Juhila 1999, 56).

Diskurssianalyysi ei tarkastele kielenkäyttäjää sellaisina ”informanteina”, jotka paljastavat asenteensa ja elämäntilanteensa, vaan tarkoituksena on pohtia, miten toimijat kielenkäytöllään tekevät asioita ymmärrettäväksi. Kielenkäyttö nähdäänkin ensisijaisesti tekemisenä, jossa

uusinnetaan vallitsevaa kulttuuria. Aikakauden ilmiöt saavat ymmärrettävän muotonsa kielenkäytön välityksellä. Kielenkäyttö saa voimansa sekä tekona että siihen liittyvänä toimintana. Diskurssianalyttisen tarkastelun kohteena olevia kuvauksia voidaan nimittää selonteoiksi, joita käyttämällä ihmiset pystyvät tekemään itseään ja maailmaa ymmärrettävämmäksi. Selonteot eivät ole irrallisia sosiaalisesta maailmasta ja niiden tuottaminen perustuu tapoihin ja merkityksiin selontekijän maailmasta. Selonteolla on muutosvoimaa, mutta myös urauttava vaikutus. Toimijoina saatamme valita luonnostaan toimintamme selontekoja sellaisiksi, ettei meidän tarvitsisi antaa hankalaan selontekoon liittyviä puolustelevia selityksiä. Selontekojä antaessamme valitsemme luonnostaan tutumman vaihtoehdon. Selonteon valinnassa käännyimme helposti yleisen, eniten kannatusta saavan ja selvältä tuntuvien selontekojen puoleen. Jos valitsemme yleisestä poikkeavan toiminnan tavan, voimme oikeuttaa sitä esimerkiksi yksilöllisyyden ja käytännöllisyyden diskurssien avulla. (Suoninen 1999, 18–20, 24–27). Diskurssianalyttisen tutkimuksen tavoitteena on tieto, jonka avulla tarkastellaan itsestään selviä puhetapoja (Ronkainen ym. 2011, 95–96). Tekojen ja ilmiöiden syiden nimeäminen ei ole oleellista, vaan tutkimuskohteena ovat toimijoiden kuvaamisen ja nimeämisen tavat (Suoninen 1999, 18).

Diskurssianalyysin tutkimuksen kohteena ovat merkitykset, kommunikatiivisuus ja kulttuurisuus. (Jokinen & Juhila 1999, 54.) Jokisen ja Juhilan (1999) mukaan diskurssianalyysi ei ole kiinnostunut mistä tahansa merkityksistä, vaan erityisesti kulttuurisista merkityksistä ja todellisuudesta, joka on yhteisesti rakentunut. Kulttuuriset merkitykset eivät ole irrallisia abstrakteja merkitysmaailmoja, vaan ne nivoutuvat kiinteästi ihmisten vuorovaikutukseen. Näitä merkityksiä rakennetaan, niitä muunnetaan ja ylläpidetään ihmisten toiminnan kautta puheessa, keskustelussa ja kirjoituksissa. Tutkija pääsee kuvaamaan tutkimustulosten kautta sosiaalista todellisuutta ja luo sitä itse samalla. Näin ollen tutkijan kielenkäyttö ei ole faktojen raportoimista ja lukijan tulee suhtautua siihen refleksiivisesti. (Jokinen & Juhila 1999, 41.) Diskurssianalyysissä mitättömiltä vaikuttavat kielelliset yksityiskohdat saattavat kuitenkin nousta analyysissä arvokkaiksi vihjeiksi (Juhila &

Suoninen 1999, 239). Ilmauksen merkityksellisyys rakentuu myös siitä, mitä jätetään sanomatta. Kyetäksemme ymmärtämään vuorovaikutusta, täytyy meidän kuunnella sanottua ja sanomatta jätettyä kontekstisidonnaisesti. (Burr 2007, 125.) Kielen avulla ja kieltä käyttäessä äidit tuottavat erilaisia imetykseen ja äititoimijuuteen liittyviä merkityksiä.

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella äitien kirjoittamissa imetysvastauksissa esiintyviä erilaisia diskursseja eli puhetapoja. Tutkielman tavoitteena on kuvata äitien toimijuuden rakentumista imetyskokemuksista kirjoitettujen tekstien avulla. Tavoitteena on tarkastella, miten äidit jäsentelevät, perustelevat ja kuvaavat imetykseen liittyviä valintojaan teksteissään.

Tutkimuskysymyksiksi muodostuivat:

- Millaisia erilaisia diskursseja on havaittavissa analyysissä äitien teksteissä/kuvauksissa?
- Millaisena äitien toimijuus näyttäytyi diskursseissa?

5 POHDINTA

Tässä pro gradu – tutkielmassa käytettiin diskurssianalyysiä tutkimusaineiston (n=25) analysoimiseen. Diskurssianalyysi antaa tutkijalle hyvin väljän metodisen lähestymistavan tutkimukseensa. Valitsin diskurssianalyysin, koska halusin nimenomaan tutkia kielen avulla tapahtuvan sosiaalisen todellisuuden rakentumista sekä sitä, miten äidit kielen avulla merkityksellistävät toimijuuttaan. Aineistosta havaittiin neljä päädiskurssia, jotka määrittävät ja olivat dynaamisessa suhteessa toisiinsa. Diskurssit eivät siis itsessään rakenna sosiaalista todellisuutta, vaan niiden keskinäinen määrittäminen ja suhteessa oleminen. Aineiston kaksi päädiskurssia, joita olivat suositusten mukainen äitiys ja vahvistunut äitiys, olivat vahvimpia suhteessa muihin havaittuihin päädiskursseihin.

Analysoin aineistoa ensin tarkastelemalla siinä esiintyviä yleisiä teemoja ja äitiyttä ja imetystä kuvaavia puhetapoja. Tämän jälkeen analyysi tarkentui merkitysten rakentumista ja diskurssien jäsentymistä koskeväksi analyysiksi. Lopuksi analyysi terävöityi vielä tarkastelemaan millaiseksi äitien toimijuus muodostui kussakin diskurssissa. Diskursseja tarkastelemalla oli mahdollista tutkia sitä, mistä äidit puhuvat kirjoittaessaan imetyskokemuksistaan. Diskurssit antoivat näköalan siihen, miten diskurssit muotoutuivat äitien teksteissä ja miten äidit kuvasivat diskursseja.

Analyysiä ohjaavana tarkastelunäkökulmana oli toimijuuden käsite. Tekemällä ensin havaintoja aineistossa esiintyvistä diskursseista pääsin aineistoon paremmin sisälle ja tarkastelemaan sen jälkeen äitien toimijuuden rakentumista. Vaikka toimijuuden rakentuminen on vahvasti yksilöllinen prosessi, painottui äititoimijuuden tarkastelussa äitiyden rakentumisessa vahva yhteiskunnallinen vaikutus. Diskurssit rakentuvat kielellisissä sosiaalisissa tapahtumissa ja toimijuus muotoutuu sekä yksilöllisissä että yhteiskunnallisissa tapahtumissa. Se, miten äidit tekivät toimijuuden määrittelyä, antoi näkökulmaa toimijuuden tarkoituksellisuuteen. Määrittelemällä omaa toimijuuttaan, äidit

pystyivät tuomaan esiin omia valintojaan. Toimijuus kuvastaa myös äitien kokemaa vapautta tehdä toimijuuttaan koskevia valintoja ja päätöksiä.

Tässä tutkielmassa äitien toimijuus muodostui vahvasti prosessuaalisena tapahtumana, jossa äitien toimijuus vaihteli heikosta oletettuun ja vahvaan toimijuuteen. Mielenkiintoisinta toimijuuden rakentumisessa oli se, että huolimatta ristiriitaisuuksista ja imetyspaineista äidit pystyivät imetyskokemuksiensa jälkeen rakentamaan toimijuudestaan tasapainoisen kuvan. Toimijuus saattoi siis olla ristiriitojenkin keskellä vahvaa, koska äidit olivat saavuttaneet imetyksestä kokemusta ja asiantuntijuutta. Toimijuudella on mahdollisuus muovautua uudelleen neuvotteluiden ja uusien toiminnan tapojen kautta. Juuri tätä äidit toimijuudessaan tekivät eli he kävivät keskusteluita ammattilaisten ja läheisten kanssa, he olivat aktiivisia tiedonhankkijoita ja ristiriidoista huolimatta tekivät valintoja ja päätöksiä omaa toimijuuttaan painottavasti näkökulmasta. Toimijuuden tarkastelu edellytti äitien sosiaalisesti rakentuneiden ja perustelemien merkitysrakenteiden tarkastelemista.

Koin kuitenkin hyvin haasteellisena diskurssianalyysin käyttämisen toimijuuden tarkastelemisessa. Diskurssien havaitseminen oli työläs prosessi, joka vaati paljon aikaa. Toisaalta koin diskurssianalyysin hyvin hedelmälliseksi tavaksi ottaa aineisto haltuun ja päästä diskurssianalyysin tulosten avulla tarkastelemaan keskeistä tutkielmani käsitettä eli toimijuuden käsitettä. Myös toimijuuden käsite oli haastava haltuun otettava käsite, sillä käsite vaati kykyä tarkastella toimijuuden kehittymisen prosessia.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Neljäs painos. Riika: Inprint.

Avishai, O. 2007. Managing the lactating body: The breast-feeding project and privileged motherhalasuutarihood. *Qualitative Sociology* 30, 135–152. Luettu 10.5.2014.

Dykes, F., Moran, V.H., Burt, S. & Edwards, J. 2003. Adolescent Mothers and Breastfeeding:

Experiences and Support Needs—An Exploratory Study. *Journal of Human Lactation* 19: 391–401.

Luettu 6.6.2014.

Gatti, L. Maternal perceptions of insufficient milk supply. 2008. *Journal of nursing scholarship* 40(4), 355–363. Luettu 26.4.2014.

Gordon, T. 2005. Toimijuuden käsitteen dilemmoja. Teoksessa Meurman-Solin, A. & Pyysiäinen, I. *Ihmistieteet tänään*. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Hasunen, K. 2002. Imeväisikäisten ruokinta Suomessa vuonna 2000. Luettu 17.11.2013.

<http://pre20031103.stm.fi/suomi/eho/julkaisut/hasunen/imevaisk.pdf>.

Hasunen, K., Kalavainen, M., Keinonen, H., Lagström, H., Lyytikäinen, A., Nurttila, A., Peltola, T., & Talvia, S. 2004. Lapsi, perhe ja ruoka. Imeväis- ja leikki-ikäisten lasten, odottavien ja imettävien äitien ravitsemussuositus. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004: 102–103. Helsinki: Edita Prima Oy. Luettu 17.11.2013.

<http://www.ravitsemusneuvottelukunta.fi/attachments/vrn/lapsi.perhe.ruoka.pdf>.

Hauck, Y. & Irurita V. 2003. Incompatible expectations: The dilemma of breastfeeding mothers. *Health Care for Women International*, 24: 62–78. Luettu 19.5.2014.

Hays, S. 1994. Structure and Agency and the Sticky Problem of Culture. *Sociological Theory*, Vol. 12, No. 1. (Mar., 1994), pp. 57–72. Luettu 29.12.2013.

<http://www->

[personal.umich.edu/~lundyj/New%20College%20Class/Readings/Sharon%20Hays_Structure%20and%20Agency%20and%20the%20Sticky%20Problem%20of%20Culture.pdf](http://www-personal.umich.edu/~lundyj/New%20College%20Class/Readings/Sharon%20Hays_Structure%20and%20Agency%20and%20the%20Sticky%20Problem%20of%20Culture.pdf).

Heck, K., Braverman, P., Cubbin, C., Chávez, G. & Kiely, J. 2006. Socioeconomic Status and Breastfeeding Initiation Among Californian Mothers. *Public Health Reports*, 121, 51–59. Luettu 17.11.2013.

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1497787/pdf/phr12100051.pdf>.

Hitlin, S. & Elder, G. 2006. Agency: An Empirical Model of an Abstract Concept. *Advances in Life Course Research* Volume 11, Pages 33–67. Luettu 8.6.2014.

Hjälmhult, E. & Lomborg, K. 2012. Managing the first period at home with a newborn: a grounded theory study of mothers' experiences. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*. Dec; 26 (4): 654-62. Luettu 23.4.2014.

Honkasalo, M. 2006. "Aika aikaa kutakin". *Naisnäkökulmia toistoon ja toimijuuteen*. Teoksessa Kupiainen, T. & Vakimo, S. (toim.) *Välimatkoilla*. Kirjoituksia etnisyydestä, kulttuurista ja sukupuolesta. Joensuu: Suomen kansantietouden Tutkijain Seura.

Honkasalo, M. 2008. *Reikä sydämessä: sairaus pohjoiskarjalaisessa maisemassa*. Tampere: Vastapaino.

Ilmonen, K. 2001. *Eräs tie diskurssianalyysiin*. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin*. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

- Juhila, K. & Suoninen, E. 1999. Kymmenen kysymystä diskurssianalyysistä. Teoksessa Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. Diskurssianalyysi liikkeessä. Tampere: Vastapaino, 239–252.
- Jokinen, A. 2006. Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. Teoksessa Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. Diskurssianalyysi liikkeessä. 3.painos. Tampere: Vastapaino, 18–21.
- Jokinen, A. & Juhila K. 1999. Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta. Teoksessa Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. Diskurssianalyysi liikkeessä. Tampere: Vastapaino, 38–50.
- Jyrkämä, J. 2008. Toimijuus, ikääntyminen ja arkielämä-hahmottelua teoreettis-metodologiseksi viitekehykseksi. *Gerontologia* 4, 190–203. Luettu 3.12.2013.
- Kansallinen imetyksen edistämisen asiantuntijaryhmä. 2009. Imetyksen edistäminen Suomessa Toimintaohjelma 2009–2012. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 32/2009. Helsinki: THL.
- Kelleher, C. 2006. The physical challenges of early breastfeeding. *Social Science & Medicine* 63, 2727–2738. Luettu 10.5.2014.
- Knaak, S. 2005. Breastfeeding, bottle-feeding and Dr. Spock: The shifting context of choice. *Canadian Review of Sociology & Anthropology*. 42(2):197–216. Luettu 7.5.2014.
- Koivula, R. 2013. Muistisairaana ihmisen omaisena terveyskeskuksen pitkäaikaisosastolla. Tutkimus toimijuudesta. Akateeminen väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Luettu 8.6.2014.
- Koski, L. & Tedre, S. 2009. Naiset yliopistouralla. Teoksessa Ojala, H., Palmu, T. & Saarinen, J. (toim.) Sukupuoli ja toimijuus koulutuksessa. Tallinna: Vastapaino.
- Krok, S. 2009. Hyviä äitejä ja arjen pärjääjiä. Yksinhuoltajia marginaalissa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Luettu 16.2.2014.

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66494/978-951-44-7783-6.pdf?sequence=1>.

- Larsen, J., Hall, E. & Aagaard, H. 2008. Shattered expectations: when mothers' confidence in breastfeeding is undermined – a metasynthesis. *Scandinavian Journal of Caring Sciences* 22(4):653-661. Luettu 18.5.2014.
- Lempiäinen, K. 2007. Sukupuolinen toimija. *Sosiologia*, Vol. 44, No. 2, p. 109–120. Luettu 3.12.2013.
- <http://helios.uta.fi:2204/se/s/0038-1640/44/2/sukupuol.pdf>.
- Marshall, J., Godfrey, M. & Renfrew, M. 2007. Being a 'good mother': Managing breastfeeding and merging identities. *Social Science & Medicine* 65, 2147–2159. Luettu 15.5.2014.
- Murphy, E. 1999. 'Breast is best': Infant feeding decisions and maternal deviance. *Sociology of Health & Illness* Vol. 21 No.2, pp. 187–208. Luettu 21.5.2014.
- Nelson, A. 2006. A Metasynthesis of Qualitative Breastfeeding Studies. *Journal of Midwifery and Women's Health* 51: (2) p. e13-e20. Luettu 18.5.2014.
- Nelson, A. 2009. Adolescent attitudes, beliefs and concerns regarding breastfeeding. *MCN, The American journal of maternal child nursing* Volume 34, Number 4, pp. 249–255. Luettu 7.6.2014.
- Nikunen, M. 2001. Nainen ja henkirikos. Teoksessa Nikunen, M., Gordon, T., Kivimäki, S. & Pirinen, M. (toim.) *Nainen/naisuus/naisellisuus*. Tampere: Cityoffset Oy, 180–184. Luettu 28.12.2013.
- Ojala, H. 2010. *Opiskelemassa tavallaan: vanhat naiset ikäihmisten yliopistossa*. Tampereen yliopisto. Akateeminen väitöskirja.
- Ojala, H., Palmu, T. & Saarinen, J. 2009. Paikalla pysyvää ja liikkeessä olevaa. Feministisiä avauksia toimijuuteen ja sukupuoleen. Teoksessa Ojala, H., Palmu, T. & Saarinen, J. *Sukupuoli ja toimijuus koulutuksessa*. Tampere: Vastapaino.

- Pietilä, I. 2010. Ryhmä- ja yksilöhaastattelun diskursiivinen analyysi. Kaksi aineistoa erilaisina vuorovaikutuksen kenttinä. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino.
- Potter, J. 1996. Discursive psychology. Teoksessa Wetherell, M. (toim.) *Identities, groups and social issues*. London: Sage Publications Ltd.
- Ronkainen, S. 1999. *Ajan ja paikan merkitsemät*. Tampere: Gaudeamus.
- Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. 2011. *Tutkimuksen voimasanat*. Helsinki: WSOYpro.
- Ruonavaara, H. 2005. Toiminnan sosiologia ja empiirinen tutkimus. Teoksessa Räsänen, P., Anttila, A.-H. & Melin, H. (toim.) *Tutkimus menetelmien pyörteissä*. Juva: WS Bookwell Oy.
- Saaristo, K. & Jokinen, K. 2004. *Sosiologia*. Juva: WS Bookwell Oy.
- Stewart-Knox, B., Gardiner, K. & Wright, M. 2003. What is the problem with breast-feeding? A qualitative analysis of infant feeding perceptions. *Journal of Human Nutrition and Dietetics*, Vol. 16, Issue 4, 265–273. Luettu 21.5.2014.
- Suoninen, E. 1999. Näkökulmia sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. Teoksessa Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino.
- Textor, L., Tiedje, K. & Yawm, B. 2013. Mexican and Somali Immigrant Breastfeeding Initiation and Counseling. A Qualitative Study of Practices. *Minnesota Medicine*. 96(12):46–50. Luettu 26.4.2014.
- Uusitalo, L., Nyberg, H., Pelkonen, M., Sarlio-Lähteenkorva, S., Hakulinen-Viitanen, T. & Virtanen, S. 2012. *Imeväisikäisten ruokinta Suomessa vuonna 2010*. Helsinki: Juvenes Print.

Virkki, T. 2004. Vihan voima. Toimijuus ja muutos vihakertomuksissa. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Virtual Coach Hyvinvoinnin polut. Luettu 2.11.2013.

<http://blog.pathsofwellbeing.com/>.

Vuori, J. 2001. Äidit, isät ja ammattilaiset. Sukupuoli, toisto ja muunnelmat asiantuntijoiden kirjoituksissa. Tampereen yliopisto. Akateeminen väitöskirja. Luettu 16.2.2014.

<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/67092/951-44-5065-5.pdf?sequence=1>.

Vuori, J. 2003. Äitiyden ainekset. Teoksessa Forsberg, H. & Nätkin, R. (toim.) Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Helsinki: Yliopistopaino.

WHO & UNICEF. 2003. Global strategy for infant and young child feeding. Luettu 16.11.2013.

http://www.who.int/nutrition/publications/gs_infant_feeding_text_eng.pdf.

Williamson, I., Leeming, D., Lyttle, S. & Johnson, S. 2012. 'It should be the most natural thing in the world': exploring first-time mothers' breastfeeding difficulties in the UK using audio-diaries and interviews. *Maternal and Child Nutrition* 8, 434–447. Luettu 16.5.2014.

Liite 1. Imetyskyselyn avoimet kysymykset

1. Mitä tunsit ja ajattelit imetyksestä ennen lapsesi syntymää?
2. Millaisia imetykseen liittyviä kokemuksia, tuntemuksia ja muistoja sinulla on synnytyssairaalasta?
3. Miltä imetys tuntui kotona ja miten se lähti sujumaan? Voit kertoa myös laajemmin elämäntilanteestasi.
4. Miten ympäristö suhtautui imetykseen? Saitko kaipaamaasi tukea imetykseen liittyen ja jos, niin keneltä?
5. Onko muistoissasi jokin voimakas imetykseen liittyvä muisto tai hetki? Mitä silloin tapahtui ja miltä se tuntui?
6. Miten imetyksesi päättyi ja miltä se tuntui?
7. Onko imetys muuttanut sinua ja miten se on muuttanut?

Liite 2. Aiemmat tutkimukset ensimmäistä lastaan imettävien äitien ja teiniäitien toimijuudesta

Tekijä, nimi, vuosi ja maa	Tutkimuksen tarkoitus	Osallistujat	Tutkimusasetelma ja menetelmä	Päätulokset
<p>Avishai, O. Managing the lactating body: The breast-feeding project and privileged motherhood. Qualitative Sociology 30, 135–152. 2007. USA.</p>	<p>Kuvata, millä tavoin äidit rakensivat kuvaa imettävästä kehosta ja imetysprojektista.</p>	<p>Tutkimukseen osallistui 25 yläluokkaista, koulutettua ja työkokemusta omaavaa 25–41-vuotiasta amerikkalaista ensimmäistä lastaan imettävää äitiä vuosina 1999–2000.</p>	<p>Haastattelututkimus. Haastattelun kesto 2-3 tuntia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Äidit tuottivat oman tapansa vastata äitiyden ja imettämisen yhteiskunnallisiin paineisiin tekemällä imetyksestä projektin, jossa he kehystivät imetyksen tehtäväorientoituneeksi prosessiksi imetyksen aloituksen ja loppuun suorittamisen kautta. • Äideille imetys oli ensisijaisesti tuotoksen aikaansaamista, jossa prosessi näyttäytyi työläänä ja jatkuvaa valvontaa sisältävänä.
<p>Brower, M., Drummond, C. & Willis E. Using Goffman`s theories of social interaction to reflect first-time mothers' experiences with the social norms of infant feeding. Qualitative Health Research</p>	<p>Selvittää, kuinka sosiaaliset normit vaikuttavat ensisynnyttäjä-äitien päätökseen lapsen ruokintatavasta.</p>	<p>Tutkimukseen osallistui 11 ensimmäistä lastaan imettävää äitiä.</p>	<p>Haastattelututkimus. Aineisto kerättiin kahden syvähaastattelun avulla. Ensimmäinen haastattelu tehtiin kolme viikkoa synnytyksestä ja toinen haastattelu kolme kuukautta</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Äidit uskoivat vahvasti, että imettämällä lasta he pystyisivät näyttämään muille olevansa hyviä äitejä. Sosiaalinen paine imetyksestä sai äidit ajattelemaan imetysvaikeuksia häpeällisinä ja epäonnistumisena. • Ensimmäisellä haastattelukerralla pääteemoja olivat ensimmäisen lapsen imetys (”se ei ole helppoa”), sosiaalisesti rakentunut äitiys (”hyvä äiti”), julkinen imetys ja imetysvaikeuksista keskusteleminen (”niistä ei juuri puhuta”). • Toisella haastattelukerralla äidit puhuivat imetyskokemuksistaan kolmen kuukauden ajalta (”helpottaa”), sisukkuudesta ja tavoitteiden asettamisesta (”sisukkuus johtaa

22(10), 1345–1354. 2012. Australia.			synnytyksen jälkeen. Tulokset analysoitiin teema-analyysillä.	pysyvään imetykseen”) ja julkisesta imetyksestä (”kokemukset”).
Hauck, Y. & Irurita, V. Incompatible expectations: The dilemma of breastfeeding mothers. 2003. Health Care for Women International, 24: 62–78. Australia.	Analysoida äitien prosessia siitä, miten äidit selvisivät imetyksestä ja vieroittamisesta. Tutkimus keskittyi yhteen sopimattomien odotusten ongelmallisuuden tutkimiseen.	Tutkimukseen osallistui 33 20– 47-vuotiasta äitiä, joista 17 oli ensisynnyttäjä- äitejä ja 16 uudelleen synnyttäjä- äitejä.	Haastattelututkimus, jossa grounded- teoriapohja. Haastattelut suoritettiin äitien kotona. Aineisto kerättiin haastatteluista, kyselykaavakkeista, kenttämuistiinpanoista , kirjoista, lehdistä, paikallisista sanomalehdistä ja web-sivustoilta.	Huomio! Päätuloksista poimittu vain ensisynnyttä - äitejä (n=17) koskevat tulokset. • Äidit tunsivat olevansa keskellä erilaisia ohjeita ja mielipiteitä, joita he vertailivat omiin tavoitteisiinsa ja pyrkivät löytämään tasapainon saavutettavista tavoitteista imetyksessä ja äitiydessä. • Koska äidit tunsivat olevansa pakotettuja selviytymään erilaisista odotuksista, aiheutti tämä heille oman valintojen ja päätösten tekemiseen liittyvän kompetenssin epäilyä ja kyseenalaistamista. • Ristiriitaiset odotukset aiheuttivat äideille syyllisyyden tunnetta.
Jessri, M., Farmer, A. & Olson, K. Exploring Middle- Eastern mothers' perceptions and experiences of breastfeeding in Canada: an ethnographic study.	Selvittää Lähi- idästä maahan muuttaneiden uusien äitien näkökulmia, imetykokemuksia ja käsityksiä siitä, miten terveydenhuoltojärj	Tutkimukseen osallistui 22 Kanadaan muuttanutta maahanmuutta- jäitiä.	Etnografinen tutkimus. Aineisto kerättiin kyselykaavakkeella ja neljällä nauhoitetulla ryhmähaastattelulla.	• Imetystä muokkaavat arvot ja uskomukset jakaantuivat viiteen alueeseen: 1. yhteiskunta/kulttuuri (makrotaso), 2. yhteisö (eksotaso), 3. terveydenhuoltojärjestelmä (mesotaso), 4. perhe/ystävät (mikrotaso) ja 5. äiti-lapsi-suhde (yksilötaso). • Imetyksäsitteiden havaittiin olevan syvästi juurtuneita

<p>2013. Maternal and child Nutrition 9, pp. 41–56. Kanada.</p>	<p>estelmä, yhteisö ja yhteiskunta ovat vaikuttaneet heidän imetyspäätökseensä Kanadaan maahanmuuton jälkeen.</p>			<p>hengellisiin uskomuksiin ja kulttuurisiin arvoihin.</p>
<p>Kelleher, C. The physical challenges of early breastfeeding. 2006. Social Science & Medicine 63, 2727–2738.USA.</p>	<p>Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia äitien kokemaa imetykseen liittyvää kipua.</p>	<p>Tutkimukseen osallistui 52 kanadalaista ja amerikkalaista äitiä.</p>	<p>Haastattelututkimus.</p> <p>Aineisto kerättiin aiemmin tehdystä laadullisesta sosiologisesta tutkimuksesta, jossa tutkittiin naisten kokemuksia synnytyksen jälkeisestä hoidosta.</p> <p>Puolistrukturoidut syvähaastattelut toteutettiin keskimäärin viisi viikkoa synnytyksen jälkeen.</p> <p>Syvähaastattelun kesto noin 65 minuuttia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Imetyksen fyysiset vaikutukset vaikuttivat äiti-lapsisuhteeseen niin, että äidit epäröivät imettämisen jatkamista, koska kokivat imettämisen saattavan heidät fyysisesti haavoittuvaisiksi. <ul style="list-style-type: none"> • Kivun laajuus, voimakkuus ja kesto yllättivät äidit. • Osa äideistä myönsi suoraan, etteivät kyenneet sietämään kipua.

<p>Lupton, D. 'A love/hate relationship': the ideals and experiences of first-time mothers. <i>Journal of Sociology</i> Vol. 36, 50–63. 2000. Australia.</p>	<p>Tavoitteena oli keskittyä äitien ”hyvästä äitiydestä” ja äitiyskokemuksista kertoviin diskursseihin.</p>	<p>Tutkimukseen osallistui 25 pariskuntaa. Äidit olivat 23–35-vuotiaita ensisynnyttäjiä.</p>	<p>Pitkittäistutkimus. Haastattelut tehtiin erikseen äideille ja isille heidän kodeissaan. Käytössä oli puoli-strukturoitu haastattelulomake. Haastattelut tehtiin juuri ennen synnytystä, 2-10 päivää synnytyksen jälkeen. Tämän jälkeen haastatteluita oli 4-8 viikon intervalleissa 12–14 viikon, 5-6 kuukauden, vuoden, 16–18 kuukauden ja kolmen vuoden kuluttua synnytyksestä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Useiden äitien mielestä ainakin äitiyden alkuvaiheessa äitiyttä koskevien ideaalien saavuttaminen oli vaikeaa. • Äidit kuvasivat suhdetta lapseen ”rakkaus/viha” suhteeksi. <ul style="list-style-type: none"> • Äidin kyky antaa rakkautta lapselle on hyvän äidin välttämätön ominaisuus. • Äidin tulee huolehtia lapsen hyvinvoinnista kärsivällisesti, rauhallisesti ja äidin on pystyttävä käsittelemään lapsen esittämiä vaatimuksia. Äidin on pystyttävä kontrolloimaan ja käsittelemään omia tunteitaan, niin että suojelee lasta omilta kielteisiltä tunteilta. <ul style="list-style-type: none"> • Äidit kokivat imetyksen vaatimusten vähentävän itsenäisyytään. Hyvin sujuva imetys sai äidit tuntemaan iloa ja läheisyyttä lapseen. • Äitiys vaatii joustavuutta useiden subjektiivisten asemien välillä ja niihin liittyvien usein keskenään kilpailevien vaatimusten kanssa.
--	---	--	--	---

<p>Schmied, V. & Lupton, D. Blurring the boundaries: breastfeeding and maternal subjectivity. 2001. <i>Sociology of Health & Illness</i>, Vol. 23, No. 2, 234–250. Australia.</p>	<p>Tarkoituksena oli tutkien äitien imetykokemuksia, erityisesti äitien kokemassa suhteessa minuuteen ja ruumiillisuuteen.</p>	<p>Tutkimukseen osallistui 25 australialaista ensimmäistä lastaan imettävää äitiä.</p>	<p>Laadullinen pitkittäistutkimus.</p> <p>Aineisto kerättiin puoli-strukturoiduilla haastatteluilla kolmen vuoden aikana. Ensimmäinen haastattelu juuri ennen synnytystä ja toinen haastattelu 2-10 päivää synnytyksen jälkeen. Haastatteluja tehtiin vielä 4-6 viikon välein: 10 viikon, 14 viikon, 5-6 kuukauden, vuoden ja 18 kuukauden, kahden vuoden ja kolmen vuoden kuluttua synnytyksestä.</p>	<p>Huomio! Tuloksissa keskitytään haastatteluihin, jotka oli tehty 5-6 kuukautta synnytyksen jälkeen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Äidit eivät olleet osanneet valmistautua imetyksen intensiiviseen ruumiilliseen kokemukseen. Imetykokemuksesta riippuen he joko rakastivat tai vihasivat imettämistä. • Osa äideistä pyrki epätoivoisesti luomaan imetyksen avulla lapseen yhteyden ja harmonian tunteen ja jatkoivat tämän syyn takia huolimatta kivusta ja epämukavuudesta. Osa äideistä puolestaan inhosi imetystä ja he halusivat ”irtaantua” lapsesta. • Äidit kertoivat ”lapsen imevän hänet kuiviin”. Lapsen vaatimukset häiritsivät äitien tunnetta itsestä, autonomiasta ja riippumattomuudesta.
<p>Tarrant, M., Dodgson, J. & Fei, S. Initiating and sustaining breastfeeding in Hong Kong: Contextual</p>	<p>Tunnistaa ne kontekstiin liittyvät tekijät, jotka vaikuttivat ensisynnyttäjä-äitien imetykseen välittömästi</p>	<p>Tutkimukseen osallistui 19 Hong Kongissa asuvaa ensisynnyttäjä-äitiä.</p>	<p>Haastattelututkimus. Tutkimus oli osa suurempaa pitkittäistutkimusta, jossa tutkittiin lasten ravitsemusta.</p> <p>Strukturoimattomat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ensimmäistä kertaa äideiksi tulevilla naisilla ei ole aiempaa kokemusta imetyksestä ja heidän roolinsa äitinä on haavoittuvainen. • Äidit saivat tukea, mutta imetysongelmissa heitä rohkaistiin lopettamaan imetus. Äidit ilmaisivat, ettei imettäviä äitejä hyväksytä Hong Kongissa. Äidit olivat turhautuneita siitä, että imetyksen alettua sujumaan, oli heidän palattava töihin.

<p>influences on new mothers' experiences. 2002. Nursing and Health Sciences, 4, 181–191. Hong Kong/Kiina.</p>	<p>synnytyksen jälkeisellä periodilla. Tutkimus oli osa laajempaa pitkittäistutkimusta, jossa tutkittiin lasten ravitsemusta.</p>		<p>syvähaastattelut suoritettiin kuukausi synnytyksen jälkeen kuuden kuukauden aikana vuosina 2000–2001. Menetelmänä puhelinhaastattelu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Äideillä oli vähän tietoa imetyksestä, eivätkä he olleet valmistautuneet imetyksen haasteisiin. • Useimmat äidit kokivat, etteivät saaneet tarpeeksi tukea.
<p>Williamson, I., Leeming, D., Lyttle, S. & Johnson, S. 'It should be the most natural thing in the world': exploring first-time mothers' breastfeeding difficulties in the UK using audio-diaries and interviews. 2012. Maternal and Child Nutrition 8, 434–447. UK.</p>	<p>Tarkoituksena oli tutkia äitien varhaista synnytyksen jälkeistä kamppailua imetyksen kanssa. Tutkimuksessa huomioitiin imetystä ja äitiyttä koskeva vallitseva kulttuurinen diskurssi.</p>	<p>Tutkimukseen osallistui kahdeksan 25–36-vuotiasta englantilaista ensimmäistä lastaan imettävää äitiä. Äideillä oli imetysvaikeuksia.</p>	<p>Tulkinnallinen, fenomenologinen menetelmä (IPA). Äidit nauhoittivat äänipäiväkirjaa seitsemän päivän ajan mahdollisimman pian synnytyksen jälkeen. 3-4 päivän kuluttua päiväkirjan pitämisen päättymisen jälkeen äidit osallistuivat puolistrukturoituun haastatteluun.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Äidit näkivät kivun imetysongelmana, joka heikensi heidän imetysluottamustaan. • Äidit kokivat epäonnistuneensa luonnollisen ja rutiininomaisen imetyksen saavuttamisessa ja tästä johtuen he tunsivat olevansa pakotettuja jatkamaan selviytyäkseen imetykseen liittyvistä vaikeuksista. Äidit kertoivat useista tavoista, joiden avulla he päivittäin kamppailivat saadakseen imetyksen onnistumaan, jopa omista tarpeista luopumisen hinnalla • Äitien hyvinvointi heilahteli sen mukaan, kuinka onnistuneeksi tai epäonnistuneeksi he kokivat imetyksen.

Tekijä, nimi, vuosi ja maa	Tutkimuksen tarkoitus	Osallistujat	Tutkimusasetelma ja menetelmä	Päätulokset
<p>Dykes, F., Moran, V.H., Burt, S. & Edwards, J. Adolescent Mothers and Breastfeeding: Experiences and Support Needs—An Exploratory Study. 2003. UK.</p>	<p>Tutkia imetyksen aloittaneiden teiniäitien kokemuksia ja tuen tarvetta.</p>	<p>Tutkimus koostui kahdesta vaiheesta.</p> <p>Tutkimuksen ryhmäkeskusteluun osallistui seitsemän 16–19-vuotiasta teiniäitiä (kuusi ensisynnyttäjä-äitiä) ja haastatteluvaiheeseen 13 14–19-vuotiasta äitiä (12 ensisynnyttäjä-äitiä) vuosina 2001–2002.</p>	<p>Monimenetelmäinen laadullinen tutkimus.</p> <p>Äidit (n=7) osallistuivat ensin ryhmäkeskusteluun, jossa selvitettiin imetykokemuksia. Keskustelu nauhoitettiin ja siitä tehtiin kenttämuistiinpanoja.</p> <p>Toisessa tutkimusvaiheessa äidit (n=13) osallistuivat avoimeen syvähaastatteluun.</p> <p>Vaiheet analysoitiin erikseen teema-analyysillä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Äitien ryhmäkeskusteluissa (n=7) nousi esiin viisi pääteemaa. • Näitä pääteemoja olivat äitien tunne siitä, että heitä katsottiin ja arvioitiin, itseluottamuksen puute, väsymys, kipu ja vastuun jakaminen. • Äidit kokivat, että heitä arvioitiin juuri iän takia ja asetettiin valmiina oleviin stereotypioihin. Itseluottamukseen vaikutti äitien kokemus siitä, että osasivatko he imettää oikein ja tuleeko maitoa tarpeeksi. Väsymys ja kivun tunne heikensi selviytymisen tunnetta. Jaetussa vastuussa äidit halusivat jakaa vastuuta lapsen ruokkimisesta ja yleensä se johti osittaiseen rintaruokintaan korvikeruokinnan kanssa. • Äidit tärkeimpiä tukijoita olivat äidinäiti, puoliso ja kättilö. • Syvähaastattelussa äitien (n=13) mukaan tärkeimpiä tuen muotoja olivat henkinen tuki, arvostava tuki (ideoiden ja tunteiden hyväksyntä ja rohkaisu), käytännön tuki, tiedollinen tuki (neuvot, ohjeet) ja verkostotuki (uudet ystävät muista raskaana olevista teiniäideistä).

<p>Nelson, A. Adolescent attitudes, beliefs and concerns regarding breastfeeding. MCN, The American journal of maternal child nursing Volume 34, Number 4, pp. 249–255. 2009. USA.</p>	<p>Tavoitteena oli selvittää teiniäitien imetystä koskevia asenteita, uskomuksia ja huolenaiheita raskausoloaikana ja synnytyksen jälkeen.</p>	<p>Tutkimukseen osallistui 16 alle 19-vuotiasta teiniäitiä, jotka olivat matalatuloisia ja kuuluivat vähemmistöön. Heidät jaettiin neljään ryhmään: raskaana oleviin (n=7), 2 ryhmään synnyttäneitä äitejä (kummassakin 3 äitiä), yksi ryhmä, jossa oli sekä raskaana olevia että jo synnyttäneitä (n=3).</p>	<p>Laadullinen tutkimus. Jokainen ryhmä tapasi kerran noin tunnin ajan. Ryhmän ohjaaja esitti äideille avoimia kysymyksiä. Keskustelut nauhoitettiin ja analysoitiin sisällönanalyysillä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Äidit pitävät imetystä terveellisenä, mutta kokivat sen kivuliaaksi. • Äidit kertoivat että imetys on naisen valinta ja että vauva menee aina edelle. • Äidit puolustivat julkista imetystä, mutta he olivat huolestuneita siitä, että he joutuivat paljastamaan itsensä imettäessään. • Imetys tekee elämän vaikeammaksi, koska vauva on riippuvainen imetyksestä. • Teiniäideillä oli vähän tosiasiallista tietoa imetyksestä, sen sijaan heillä oli tiettyjä asenteita, huolenaiheita ja aikomuksia.
<p>Nelson, A. & Sethi, S. The Breastfeeding Experiences of Canadian Teenage Mothers. Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing Volume 34, Issue 5, pp. 615–624. 2005. Kanada.</p>	<p>Tavoitteena oli selvittää teiniäitien imetykokemuksia</p>	<p>Tutkimukseen osallistui kahdeksan 15–19-vuotiasta teiniäitiä vuosina 2000–2001.</p>	<p>Laadullinen tutkimus, jossa käytettiin grounded-teoriaa. Aineisto kerättiin avoimilla haastatteluilta ja kyselylomakkeilla (demografiset tekijät).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Teiniäidit kokivat jatkuvan sitoutumisen tunnetta imetykseen. • Imetykseen sitoutuminen näyttäytyi matkana, jossa oli neljä pääkategoriaa. Sitoutuminen imetykseen sai alkunsa imetyspäätöksestä raskauden aikana, imetyksen opettelusta ja siihen mukautumisesta sekä imetyksen päättymisestä. • Teiniäidit tunsivat huojuvansa imetyksen suhteen hyvien ja huonojen puolien välillä. • Imetykokemukset kuitenkin edistivät äitien kehittymistä äideiksi ja aikuisiksi.

<p>Smith, P., Coley, S., Lobbok, M., Cupito, S. & Nwokah, E. Early breastfeeding experiences of adolescent mothers: a qualitative prospective study. International Breastfeeding Journal 2012, 7:13. 2012. USA.</p>	<p>Tavoitteena oli tutkia, kuinka teiniäitinä eläminen ja kokemukset muokkaavat heidän myöhempiä imetyskäytäntöjään.</p>	<p>Tutkimukseen osallistui viisi 14–17-vuotiasta teiniäitiä vuonna 2009.</p>	<p>Laadullinen seurantatutkimus. Osa suurempaa tutkimusta, jossa teiniäideille haluttiin kehittää imetysohjausohjelma.</p> <p>Äidit osallistuivat ensin yksilölliseen puolistrukturoituun haastatteluun raskausaikana.</p> <p>Synnytyksen jälkeen äidit osallistuivat mentorointiohjelmaan seitsemän viikon ajan. Äiteihin otettiin puhelimitse yhteyttä ja jokaisen viikon päätteeksi heidät haastateltiin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Teiniäitien kokemuksiin vaikutti voimakkaasti äitien nuori ikä. • Äidit halusivat tulla äideiksi, mutta myös he itse halusivat vielä olla äidillisen hoivan kohteena. He olivat epävarmoja siitä, mitä kysyä terveydenhuollon ammattilaisilta. • Imettäminen lisäsi teiniäitien kokemaa epävarmuutta ja hämmennystä äitiydestä. • Teiniäitien imetyskokemuksiin ja äitiyteen vaikuttivat monet roolit (kuten tytär, äiti ja opiskelija), monimutkaiset asumisjärjestelyt, nuoruus, riippuvuus muista, toiveet ja odotukset tulevaisuudesta sekä huonot tiedot imetyksestä ja lapsen kasvusta. • Äitien toimijuuden kuvan ja kompetenssin nähtiin rakentuvan kokemusten kautta.
---	--	--	--	---